

Stefan Moysa

"Rahner - Register : ein Schlüssel zu Karl Rahners „Schriften zur Theologie I-X“ und zu seinen Lexikonartikeln", wyd. Karl H. Neufeld i Roman Bleistein, Zürich-Einsiedeln-Köln 1974 : [recenzja]

Collectanea Theologica 45/2, 194-195

1975

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Rozważania Rahnera, jak zwykle, mogą wykazywać pewne luki czy jednostronność. Niemniej niepodobna ich nie uznać jako ważnego przyczynku do dyskusji na temat urzędu kościelnego, dyskusji jak wiadomo zasadniczej, od której w znacznej mierze zależy przyszłość ekumenizmu.

ks. Stefan Moysa SJ, Warszawa

Rahner-Register. Ein Schlüssel zu Karl Rahners „Schriften zur Theologie I—X” und zu seinen Lexikonartikeln, wyd. Karl H. Neufeld SJ i Roman Bleistein SJ, Zürich-Einsiedeln-Köln 1974, Benziger Verlag, s. 200.

Każdemu, kto interesuje się rozwojem współczesnej teologii, znane są *Schriften zur Theologie* Karola Rahnera, zebrane w 11 tomach. Wydawcy recenzowanej książki mieli na celu ułatwienie studium tych pism, jak również innych artykułów autora, umieszczonych w słownikach teologicznych.

Roman Bleistein przedstawia we wprowadzeniu krótką historię wydania artykułów Rahnera. Dowiadujemy się z niej, że do łącznego opublikowania swoich artykułów zachęcił Rahnera Richard Gutzwiller, duszpasterz akademicki w Zurychu. Były duże trudności ze znalezieniem wydawcy, gdyż wyrażano wątpliwości, czy tak ciężki materiał znajdzie nabywców na rynku księgarskim. W końcu wydawnictwo Benziger podjęło się zadania i opublikowało pierwsze trzy tomy, z których dwa miały charakter ściśle teologiczny, trzeci natomiast dotyczył raczej duchowości. Wbrew oczekiwaniom znalazły one szeroki odbiór, tak że odtąd co parę lat mógł się ukazywać dalszy tom artykułów Rahnera. Dotąd cały nakład w języku niemieckim wynosi około 120.000 egzemplarzy, przy czym niektóre tomy doczekały się 8 niezmiennych wydań. W toku są pełne tłumaczenia na język francuski, angielski, hiszpański i włoski, a częściowe na język holenderski, portugalski i japoński. Wszystkie te dane zawarte są w wykazie, który następuje zaraz po wprowadzeniu historycznym.

Dość oryginalne jest dalsze zestawienie, które podaje 240 artykułów składających się na *Schriften zur theologie* według porządku chronologicznego ich pierwszego ukazania się w języku niemieckim. Dzięki temu czytelnik może umiejscowić każdy artykuł w kontekście czasowym, który nie jest bezpośrednio widoczny edycji zbiorowej.

Wykaz nazwisk zajmuje dalszych trzydzieści stron książki. Obok autorów współczesnych zawiera on również wielu teologów średniowiecznych i ojców Kościoła i świadczy o dużej erudycji autora wbrew wysuwanym przeciwko niemu zarzutom, że uprawia jedynie spekulację teologiczną bez odpowiedniego oparcia się na źródłach.

Samo sedno książki stanowi wykaz haseł rzeczowych, który zajmuje prawie sto stron. Obok odsyłaczy do *Schriften zur Theologie* zawiera on również odnośniki do artykułów w słownikach, dzięki czemu czytelnik uzyskuje nie tylko obraz refleksji i spekulacji teologicznej autora, lecz również podstawowe wiadomości z dziedziny teologii. Najobszerniej potraktowane są takie hasła, jak *doświadczenie, poznanie, łaska, wiara, człowiek*, a więc rzeczywistości związane z egzystencjalnym przeżyciem teologii i jej antropologicznym ujęciem. Daje to też pewien obraz twórczości teologicznej Rahnera, chociaż trzeba powiedzieć, że również obszerne są hasła takie, jak *Bóg* czy *Jezus Chrystus*.

Na zakończenie wreszcie otrzymujemy całościowy obraz twórczości Rahnera. Przedstawione tu są zarówno pewne wnioski i konkluzje, do których autor dochodzi w toku swojej pracy, jak też pytania, które stawia i wątpliwości, co do pewnych twierdzeń uważanych dotąd za niewzruszone. Widać też jak autor obok ścisłych spekulacji teologicznych uprawia konfrontację z życiową rzeczywistością, która staje się źródłem wielkiej płodności jego myśli.

W całej swojej twórczości pozostaje bowiem R a h n e r teologiem zaangażowanym, służącym Ewangelii, Kościołowi i światu. Tu też leży tajemnica wielkiego powodzenia jego artykułów i książek.

ks. Stefan Moysa SJ, Warszawa

Bibliographie Karl Rahner, 1969—1974, wyd. Roman Bleistein, Freiburg—Basel—Wien 1974, Verlag Herder s. 47.

To zestawienie bibliograficzne jest ściśłą kontynuacją poprzedniego, zawierającego pisma Rahnera, które ukazały się w latach 1924—1969¹. Zawiera ono naprzód chronologiczny wykaz własnych prac autora, ukazujących się po raz pierwszy, jak też powtórzeń i tłumaczeń na obce języki. Prace te noszą numery od 2041 do 2857 i kończą się na pozycjach opublikowanych w początkach 1974 roku.

W zestawieniu zwracają przede wszystkim uwagę tomy IX—XI *Schriften zur Theologie* oraz liczne artykuły zawarte w słowniku *Sacramentum Mundi* i *Herders Theologisches Taschenlexikon*. Znajdujemy tam również tłumaczenie 5 artykułów na język polski, z których jeden: *Punkt wyjścia współczesnej teologii*² nie był dotąd nigdzie publikowany, a został jedynie wyłożony jako odczyt na Akademii Teologii Katolickiej. Ten dorobek translatorski jest oczywiście bardzo skromny i trudno powiedzieć, żeby myśl R a h n e r a była u nas wystarczająco znana, a konsekwentnie też sprawiedliwie oceniana.

Obok własnych prac autora zestawienie zawiera przeszło 70 pozycji, które w tej czy innej formie są oceną, nieraz krytyczną, jego twórczości i świadczą o wielkim wpływie, jaki wywiera na myśl współczesną.

Obecna bibliografia Bleisteina wraz z poprzedzającą jest nieodzownym narzędziem pracy dla wszystkich, którzy chcą zbadać i zrozumieć myśl wielkiego niemieckiego teologa.

ks. Stefan Moysa SJ, Warszawa

Geiko MÜLLER-FAHRENHOLZ, *Heilsgeschichte zwischen Ideologie und Prophetie. Profile und Kritik heilsgeschichtlicher Theorien in der Ökumenischen Bewegung zwischen 1948 und 1968*, Freiburg—Basel—Wien 1947, Verlag Herder s. 248.

Myślenie kategoriami historii zbawienia silnie determinuje teologię protestancką i katolicką ostatnich kilkudziesięciu lat. Niektórzy teologowie, jak na przykład Oscar Cullmann, widzą w tym wielką nadzieję ruchu ekumenicznego i twierdzą, że takie myślenie ogromnie przyczynia się do zbliżenia przeciwstawnych dotąd stanowisk w różnych Kościołach. Autor książki stawia sobie za cel wykrycie tych kategorii i krytyczne ich naświetlenie na pewnych charakterystycznych przykładach. W pierwszej części analizuje więc myślenie historiozbawcze w dokumentach Światowej Rady Kościołów, w drugiej — naukę teologów mających wiodące znaczenie dla ruchu ekumenicznego oraz Soboru Watykańskiego II, w trzeciej natomiast przedstawia niebezpieczeństwa, jakie temu myśleniu zagrażają oraz kreśli pewne linie, po których idąc teologia może tych niebezpieczeństw uniknąć.

W obrębie Światowej Rady Kościołów najbardziej znaczą rozwój myślenia historiozbawczego jej zebrania plenarne. W Amsterdamie w roku 1948 Boży plan zbawienia zostaje przedstawiony jako znak nadziei w świecie pogrążonym w chaosie. Dążenie do jedności chrześcijaństwa ma być widzialną oznaką, że Bóg działa również i w takim świecie. Plan ten zostaje jaśniej zarysowany na zebraniu w Evanston w roku 1954, przez ukazanie Chrystusa jako centrum jedności, do której dąży chrześcijaństwo. W New-Delhi w roku 1961 następuje lepsze zrozumienie kosmicznych wymiarów planu Bożego na skutek rozróż-

¹ Por. *Collectanea Theologica* 40(1970) z. 2, 184—185.

² Por. *Collectanea Theologica* 41(1971) z. 2, 5—14.